

КОДЕКС ЦІННОСТЕЙ КАРАЗІНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Каразінський Університет –
КЛАСИКА, ЩО ВИПЕРЕДЖАЄ ЧАС

17 листопада 1804 року була підписана Грамота про створення Харківського університету, і з цього історичного моменту розпочався перебіг його славетної історії.

Усі справжні університети мають багато спільного, оскільки вони виникали, жили, розвивалися заради наукового пізнання і духовного збагачення людства. За-

гальні принципи університетського життя сформульовані у «Magna Charta Universitatum», підписаній ректорами провідних європейських університетів у Болоньї 18 вересня 1898 року, в тому числі і ректором Харківського університету.

Каразін
Василь Назарович
(1773–1842)

Вчений, винахідник, публіцист,
громадський діяч. Засновник
Харківського університету.

Сповідуючи загальні ціннісні принципи, кожен класичний університет протягом своєї історії забарвлює їх власним ціннісним досвідом, створює особливий духовний простір, просякнутий відчуттям і розумінням своєї місії, стосунків як

усередині університетської корпорації, так і з зовнішнім світом.

Ці принципи відбиті в університетських статутах, документах професорських зібрань, вони представлені в актових промовах ректорів і деканів, у книгах і статтях професорів і випускників, і головне – вони персоналізовані у житті видатних університетських постатей, втілені в їх справах, в їх ставленні до науки, культури, громадського життя.

Звернення до цих матеріалів відкриває напружену, інколи гостру і драматичну боротьбу світоглядних позицій, політичних поглядів, групових і особистісних уподобань. У той же час простежуються поступове формування і спадкоємність десяти принципових ціннісних позицій, які визначали впродовж двох століть і визначають сьогодні загальну аксіологію життя Каразінського університету.

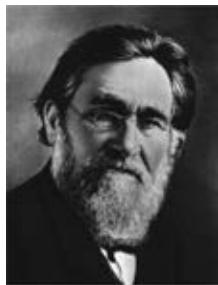
*Ректор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
академік Національної академії наук України,
член-кореспондент Національної академії педагогічних наук*

**Мечников
Ілля Ілліч
(1845–1916)**

Фізіолог.

Лауреат Нобелівської премії. Почесний член багатьох Академій наук, наукових товариств та інститутів. Випускник Харківського університету.

**Ландау
Лев Давидович
(1908–1968)**

Фізик-теоретик. Академік АН СРСР, лауреат Нобелівської премії з фізики. Завідувач кафедри загальної фізики Харківського університету.

**Кузнець
Семен (Саймон)
Абрамович
(1901–1985)**

Економіст, педагог. Лауреат Нобелівської премії з економіки. Навчався у Харківському університеті.

В. Бакіров

Точная, ясная, сжатая, как на меди гравированная, формула создавалась чаще всего здесь, на ваших глазах. [...] Это не было гладкое изложение элементарной системы цеховой науки – наука создавалась здесь, и вы участвовали в ее создании.

(Зі спогадів А. Г. Горнфельда
про О. О. Потебню)

Потебня
Олександр
Опанасович
(1835–1891)

Видатний мовознавець,
фольклорист,
літературознавець.
Член-кореспондент
Петербурзької академії
наук. Випускник і професор
Харківського університету.

Університет гармонійно
поєднує освітній процес
із науковими
дослідженнями,
здійснює навчання на базі
найновітніших наукових
результатів, демонстрації
логіки і методології
наукових пошуків,
залучення студентства до
активної наукової роботи.

В отделении учености, через подробнейшие наставления
и глубочайшие разыскания истин каждой науки, будут
образовываться механики, физики, естествослвы и астрономы.
(В. Н. Каразін)

Для нормального цикла жизни нужно сначала много и долго учиться,
затем нужно много и долго учить. Для упрочения такой жизни
необходима еще продолжительная научная работа, а также полезная
общественная деятельность.

(І. І. Мечников)

ДЕМОКРАТИЗМ І КОЛЕГІАЛЬНІСТЬ

Університет культивує
вільне демократичне
обговорення і колегіальне
ухвалення рішень із
принципових питань
університетського
життя за участю
органів академічного
і студентського
самоврядування.

Колегиальное устройство есть медленное, но верное лекарство против разных человеческих болезней; оно имеет, конечно, свои неудобства, но зато представляет способы действовать на пользу просвещения и науки. В коллегии соединяются люди, не похожие друг на друга, меняются независимыми взглядами, выслушивают чужие убеждения по обязанности; от коллегии вероятнее ждать справедливой оценки, зрелого, спокойного приговора, осторожности и умеренности в поступках. А в бюрократии все зависит от личности и счастливого случая.

(Д. И. Каченовский)

Каченовський
Дмитро Іванович
(1827–1872)

Юрист. Випускник, професор,
декан юридичного факультету
Харківського університету.

Одним из главных признаков демократического самоуправления является то, что в управлении коллективом в той или иной степени принимают или могут принять участие все члены коллектива.

(И. Е. Тарапов)

...Должно быть дано полное право всем профессорам собираться когда им угодно, частным образом, для рассуждений между собой об общих успехах наук; в университетских правилах можно даже особой статьей вменить преподавателям такие собрания в обязанность, назначив и время с тем, чтоб в них допускались адъюнкты и даже лучшие студенты, для которых такое отличие будет лучшей наградой за их прилежание.

(В. Н. Каразін)

АКАДЕМІЧНА СВОБОДА Й АКАДЕМІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Працой, працой, не
вдивляючись вперед і не
озираючись назад, працой,
не чекаючи нізвідки і ні від
кого ні нагороди, ні хвали;
працой доти, доки служать
тобі руки, і доки б'ється живе
серце в твоїх грудях; працой
для користі твого народу і
на благо дорогій для тебе
Вітчизни.

(Д. І. Яворницький)

Яворницький
Дмитро Іванович
(1855–1940)

Історик, фахівець з історії
запорізького козацтва.
Академік Всеукраїнської
академії наук. Випускник
історико-філологічного
факультету Харківського
університету.

Університет сповідує
академічну свободу
в обранні напрямів,
форм і змісту викладання
й наукових пошуків
при безумовному
дотриманні педагогічної
і наукової етики та
академічної доброчесності.

Свобода самою природою своєю безмежна; вона протилежність
всякому утискові і обмеженню. Вона також не статична. Може
зростати і ростиме, досягаючи апогею при утвердженні по всій
земній кулі нового, гуманістичного... (Олесь Гончар)

Честность в науке неразлучна с честностью в жизни, и кто в
науке видит одну дойную корову для себя, тот не честный слуга,
а промышленник, обращающий светлое имя науки в торговый
промысел.

(Ф. І. Іноземцев)

ГРОМАДЯНСЬКІСТЬ І ПАТРІОТИЗМ

Університет відстоює і захищає інтереси суспільства й української держави, протистоїть зазіханням на права та свободи людей, рішуче встає на їх захист, формує відповідальність за свій власний вибір і вибір університету на засадах патріотичних переконань.

*Любов до Вітчизни –
найвище почуття. Воно
дасть людині стійкість
у горі, воно виведе її
з манівців, з помилок на
вірну дорогу.
(Олесь Гончар)*

Гончар Олесь
(Олександр
Терентійович)
(1918–1995)

Письменник. Лауреат Державної премії СРСР та Шевченківської премії. Академік Національної академії наук України. Герой України. Вихованець філологічного факультету Харківського університету.

Вітчизна – це не хтось і десь, Я – теж Вітчизна.

(І. О. Світличний)

Бывают моменты, когда честные люди не должны и не могут молчать и когда даже люди, исключительно посвятившие себя науке и никогда ранее не интересовавшиеся политикой, не могут оставаться безучастными к общественным вопросам.

(О. М. Ляпунов)

Харьков своим ростом и развитием обязан в первые 35 лет существования университета столько же университету, сколько и торговле, пожалуй, даже больше университету, если признать, что образование есть само по себе ценный капитал. Но и помимо этого непосредственного влияния университет оказывал еще косвенное, но весьма благотворное, являясь живым культурным центром в городе и крае, вызывая подражание, наглядно собственным примером поднимая уровень культурных потребностей окружающего общества.

(Д. І. Багалій)

Багалій
Дмитро Іванович
(1857–1932)

Історик, спеціаліст з історії
Харкова та Слобожанщини.
Академік Всеукраїнської
академії наук.
Професор і ректор
Харківського університету.

Університет підтримує,
збагачує і поширює
національні та
загальнолюдські наукові
й культурні надбання,
зберігає і популяризує
наукові знання, художню
творчість, мистецькі
цінності.

На глибокому вивченні минулого, за повного
відновлення історичної пам'яті можливе відродження нації,
розбудова незалежної держави і досягнення цивілізованого життя.

(І. К. Рибалка)

Если что-либо может обеспечить незыблемость безмерного ее
[страны] пространства, то это только просвещение ее народов. Если
что-либо может сделать ее истинно независимой от всякого внешнего
давления, – как бы громадно оно ни было – то это опять-таки только
просвещение. (В. Н. Каразін)

ГУМАНІЗМ

Університет визнає
цінність людини
незалежно від її віку,
статі, соціального стану,
етнічного походження,
віросповідання або
атеїстичних переконань,
її прав на необмежений
розвиток здібностей
і творчу самореалізацію,
всіляко сприяє
здійсненню цих прав.

Любовь не только к одному
человечеству, но и ко всему живому...
вот высшее проявление этого
благородного атрибута нравственного
развития человека – гуманности.
(А. М. Бекетов)

Бекетов
Андрій
Миколайович
(1825–1902)

Ботанік. Один
з основоположників
експериментальної
морфології і географії
рослин у Російській імперії.
Професор Харківського
університету.

Разве не гуманизму обязаны мы оппозициею против крепостного права
и других свирепых учреждений? Гуманизм смягчил нас и направил к лучшему.
(Д. І. Каченовський)

Згармонізувати життя – це має бути найвищою метою сучасного людства.
Якщо це усвідомимо, якщо цього будемо прагнути всі –
тільки тоді врятуємось.

(Олесь Гончар)

КРЕАТИВНІСТЬ

*Неповторимость талантов
и творческих возможностей
разных людей
(будь то в области науки, искусства
или других сфер деятельности
человека) – самое ценное отличие
человека от его технических
конкурентов.*

(І. М. Ліфшиць)

Університет створює
умови і виховує необхідні
якості для творчої
діяльності викладачів
і студентства, для
продукування нових ідей,
здійснення оригінальних,
нестандартних підходів
у всіх напрямках
університетської діяльності.

Ліфшиць
Ілля Михайлович
(1917–1982)

Фізик. Академік Академії
наук УРСР, іноземний член
Національної академії наук
США. Лауреат багатьох
престижних премій.

Випускник
і професор Харківського
університету.

*Главное, делайте все с увлечением, это украшает мир.
(Л. Д. Ландау)*

*Людині властиво прагнути вічності, знаходити в ній для себе
мету і натхнення... Навряд чи взагалі є щось гідніше, як
вдосконалювати свій дух, увічнювати себе в творіннях своїх
і дарувати їх нащадкам.
(Олесь Гончар)*

ВІЛЬНОДУМСТВО

Університет формує
цінності вільної людини
на засадах критичного
мислення, стверджує
право людини на
свободу мислення, вільне
пізнання сутності світу,
критичне ставлення
до усталених поглядів
і переконань.

Сама специфика труда
заставляет интеллигенцию
противиться всем формам
угнетения, ограничения
свободы ее творческого труда.

Это – не анархизм,
не требование свободы
от власти, свободы
от ответственности.
Это – требование свободы
мыслить и творить.
(І. Є. Тарапов)

Тарапов
Іван Євгенійович
(1926–2002)

Механік. Член Українського
національного комітету
з теоретичної та прикладної
механіки. Випускник,
професор і ректор
Харківського університету.

Розум живиться свободою!
(Олесь Гончар)

Свобода есть единственная характерная черта цивилизации.
(І. І. Мечников)

ВІДКРИТІСТЬ І ТОЛЕРАНТНІСТЬ

Обличчя України, її авторитет у світі чималою мірою залежатиме від того, наскільки уважно вона ставитиметься до своєї історико-культурної спадщини і як швидко й ефективно примножуватиме свої духовні надбання.

(П. Т. Тронько)

Тронько
Петро
Тимофійович
(1915–2011)

Історик, краєзнавець, громадський діяч. Академік НАН України. Лауреат Державної премії СРСР. Герой України. Засновник та перший голова відродженої Національної Спілки краєзнавців України. Перший голова Наглядової ради Харківського університету.

Університет відкритий до світоглядного міжкультурного діалогу, вільного обміну інформацією, публічності наукових дискусій, толерантного спілкування з різними людськими спільнотами, розширення міжнародної науково-освітньої і культурної комунікації та співпраці.

*Крім мов окремих, національних, ще є мова вселюдська – мова серця, мова душі.
(Олесь Гончар)*

С развитием средств сообщения различные нации всё более и более приходят в соприкосновение одна с другой. Поэтому знание иностранных языков стало одной из первых потребностей современной жизни...

Враждебность, которая ощущалась к людям, говорящим на непонятном языке, превратилась, напротив, в солидарность, когда стали их понимать...

(И. И. Мечников)

ДОСКОНАЛІСТЬ

Університет орієнтується
на найдосконаліші зразки
навчального процесу,
наукової активності,
на постійне покращення
якості освіти і наукової
роботи.

Истинно и глубоко просвещенный
человек знает, как трудно быть
совершенным, а и того более, как
совершенство не совместно
с силами человеческими; и потому
он старается только сблизиться
с совершенством
и, чем далее подвинется вперед
к сей волшебной цели, тем яснее
видит, сколько еще ему
подвигаться должно.
(П. П. Гулак-Артемовський)

Гулак-Артемовський
Петро Петрович
(1790–1865)

Поет, байкар. Член гуртка
харківських поетів-
романтиків. Випускник,
професор і ректор
Харківського університету.

Тільки через складний лабіринт творчих шукань, у боротьбі
з шаблонами в других і в себе можна прийти до своєї
індивідуальної простоти.
(В. М. Сосюра)

Суди себе вимогливо і строго –
Хай лиш вершини правлять за взірці.
(В. В. Бичко)

Бичко
Валентин
Васильович
(1912–1994)

Поет. Лауреат літературної
премії імені Лесі Українки.
Випускник Харківського
інституту народної освіти.

Горнфельд
Аркадій
Георгійович
(1867–1941)

Публіцист
і літературознавець.
Випускник юридичного факультету
Харківського університету.

Іноземцев
Федір
Іванович
(1802–1869)

Лікар. Засновник першої
в Російській імперії
факультетської хірургічної
клініки. Випускник
медичного факультету
Харківського університету.

Ляпунов
Олександр
Михайлович
(1857–1918)

Математик і механік. Академік
Петербурзької Академії наук,
член-кореспондент Паризької
Академії наук. Професор
Харківського університету.

Рибалка

Іван

Климентійович

(1919–2001)

Історик. Лауреат Державної
премії України. Випускник,
професор, проректор
Харківського університету.

Світличний

Іван

Олексійович

(1929–1992)

Поет, громадський діяч, дисидент.
Лауреат Шевченківської премії.
Випускник філологічного
факультету Харківського
університету.

Сосюра

Володимир

Миколайович

(1898–1968)

Поет. Лауреат Державної
премії СРСР, автор
програмного вірша «Любіть
Україну». Вихованець
Харківського інституту
народної освіти.

ГІМН КАРАЗІНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Слова В. С. Калашника

Музика Л. І. Донник

У Каразіна мріях зродилася ти –
Слобожанська духовна твердиня.
І летить твоя слава в далекі світи
Від минулих віків і донині.

Приспів:

Альма матер свята,
Даленіють літа...
Тільки духу прийдешнє належить.
А студентська пора
Нас всіх в юність збира,
«Гавдеамуса» співом бентежить.

Твоя сила – від рідних ланів і гаїв.
Твої старту – з майдану Свободи.
Ти наснажуєш Харків натхненням своїм
І торуєш шляхи між народи.

Приспів.

Хай щаслива зоря нам сіяє завжди
І веде на звитяжні вершини.
Наші вірні серця, наші думи й труди
Несемо на олтар України.

Приспів.